

Wpływ zmian klimatu na rolnictwo Polsce

Nieróbca Anna

PODR Lubań, 24.10.2018 r.

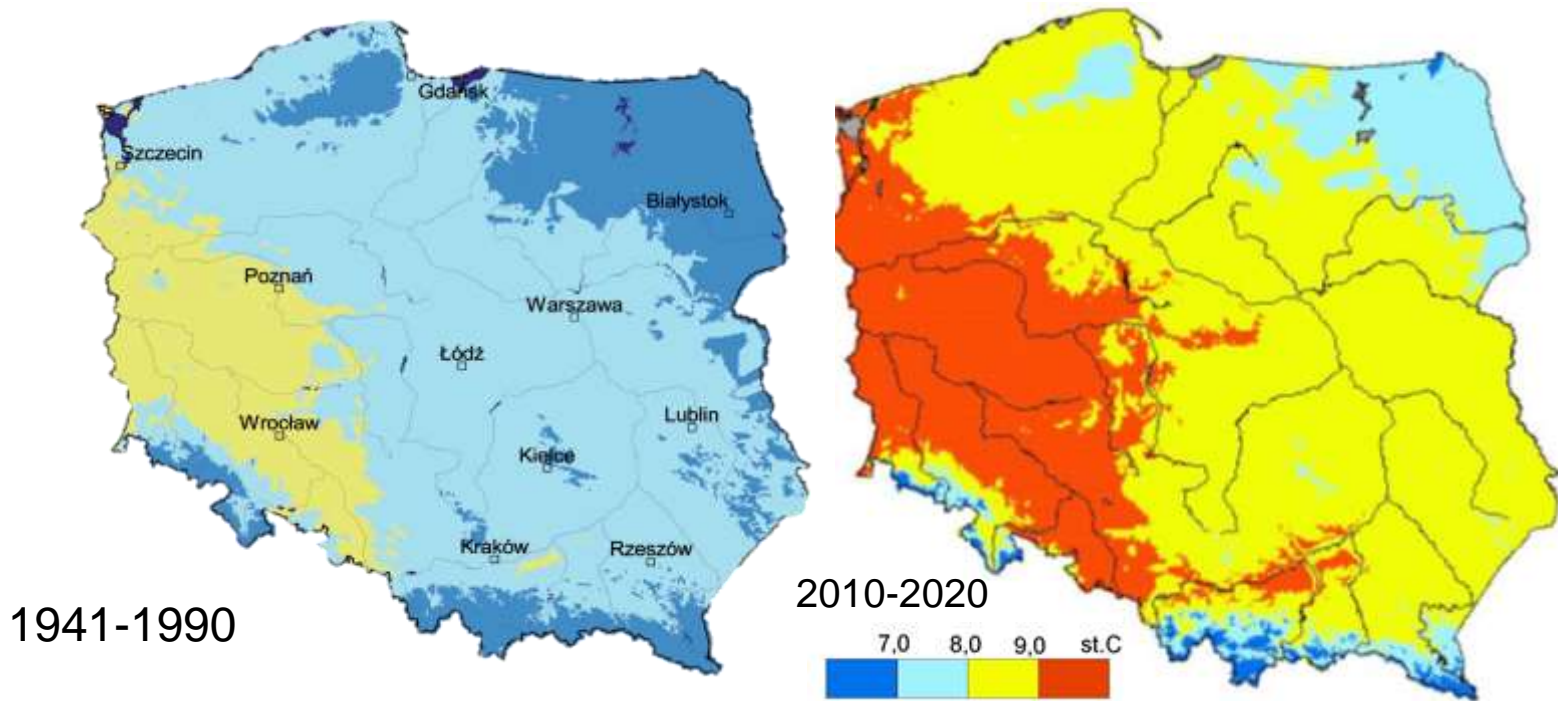
Syntetyczna ocena wpływu zmian klimatycznych na rolnictwo w Europie wykonana przez Międzynarodowy Panel do Spraw Zmian Klimatu (na podstawie IPCC 2007)

Obszar Europy	Północy	Atlantycki	Centralny (Polska)	Śródziemnomorski	Wschodni
1. Przydatność obszarów dla rolnictwa	↑↑↑	↑↑	↑	↓↓↓	↓
2. Rośliny ciepłolubne (kukurydza, słonecznik)	↑↑↑	↑↑↑	↑	↓↓↓	↓↓↓
3. Rośliny ozime (pszenica ozima)	↑↑↑	↑↑	↑ / ↓	↓↓↓	↑
4. Rośliny energetyczne	↑↑↑	↑↑	↑↑↑	↓↓↓	↓
5. Hodowla zwierząt	↑ / ↓	↓	↓↓↓	↓↓↓	↓↓↓
6. Produktywność pastwisk	↑↑↑	↑↑↑	↑	↓↓↓	↓↓↓
7. Produktywność łąk	↑↑↑	↑↑↑	↑ / ↓	↓↓↓	↓↓↓
8. Potrzeby nawadniania	-	↑ / ↓	↓↓↓	↓↓↓	
9. Dostępność wody	↑↑	↑↑	↓	↓↓↓	↓↓↓
10. Powodzie	↓↓↓	↓↓↓	↓↓↓	↓	↓↓↓

Zmiany warunków termicznych w Polsce

Wzrost temperatury o 0,3 °C na 10 lat

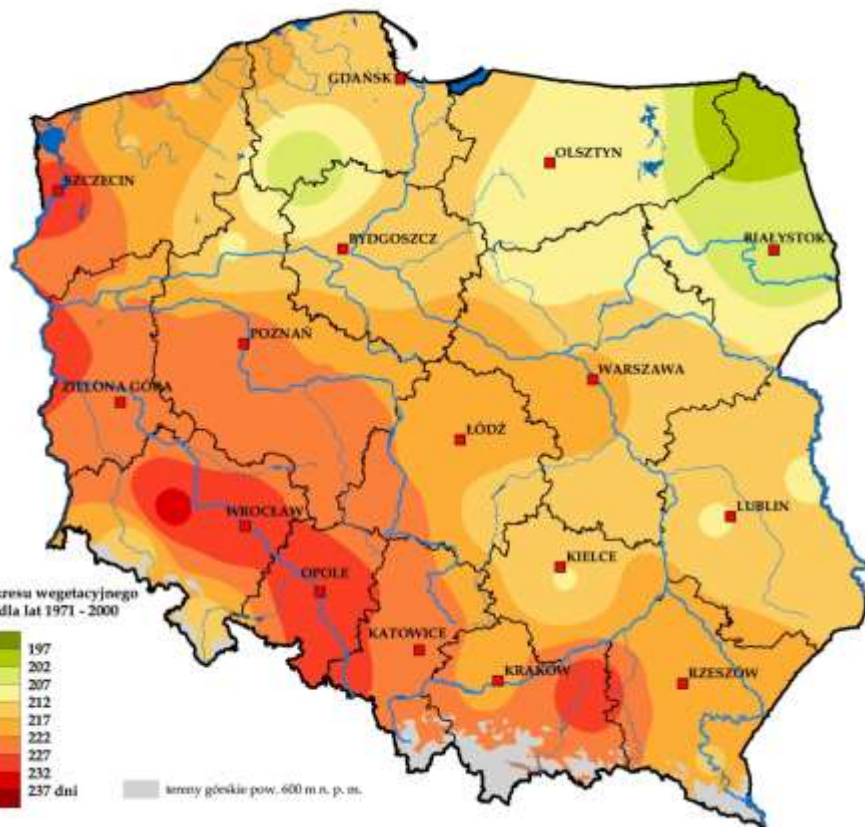
Średnia roczna temperatura powietrza w latach 1941-1990 i prognozowana na lata 2010-2020 (źródło: Model Agroklimatu Polski: Górski, Zaliwski 2002, Górski Kozyra 2011)

Wzrost temperatury o 1°C przyspiesza dojrzewanie pszenicy o tydzień, a kukurydzy o 2 tygodnie (Górski T., 2006).

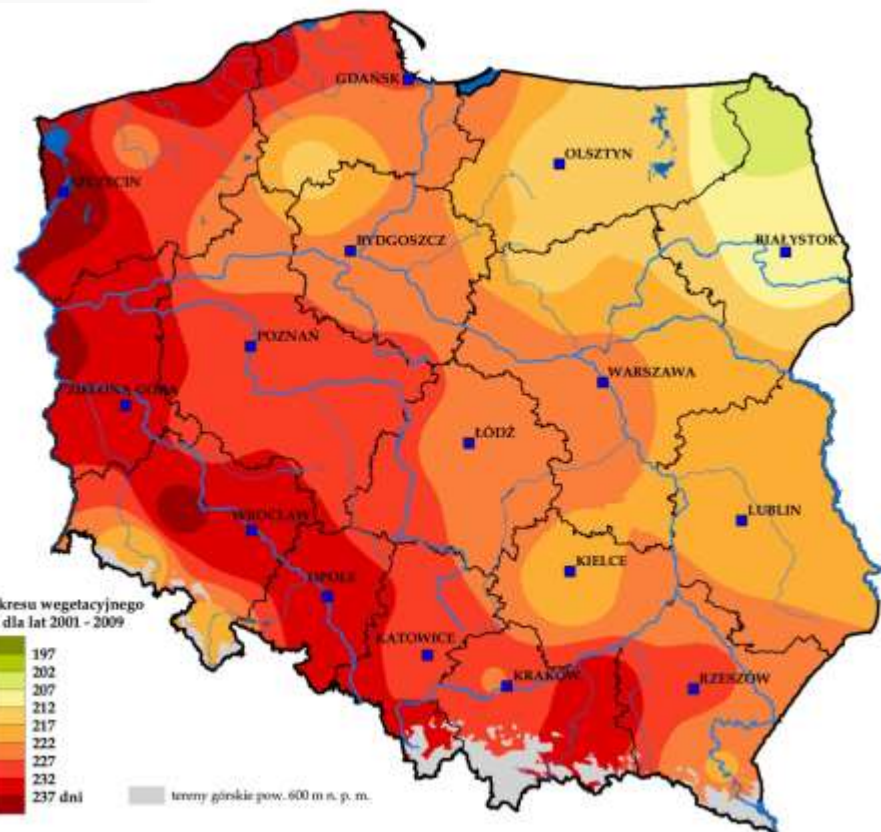

Zmiany długości okresu wegetacyjnego w Polsce

8 dni dłuższy okres wegetacji

1971-2000

2001-2009

Różnica w długości okresu wegetacyjnego w latach 2001-2009 w stosunku do wielolecia 1971-2000;

Efekt pozytywny

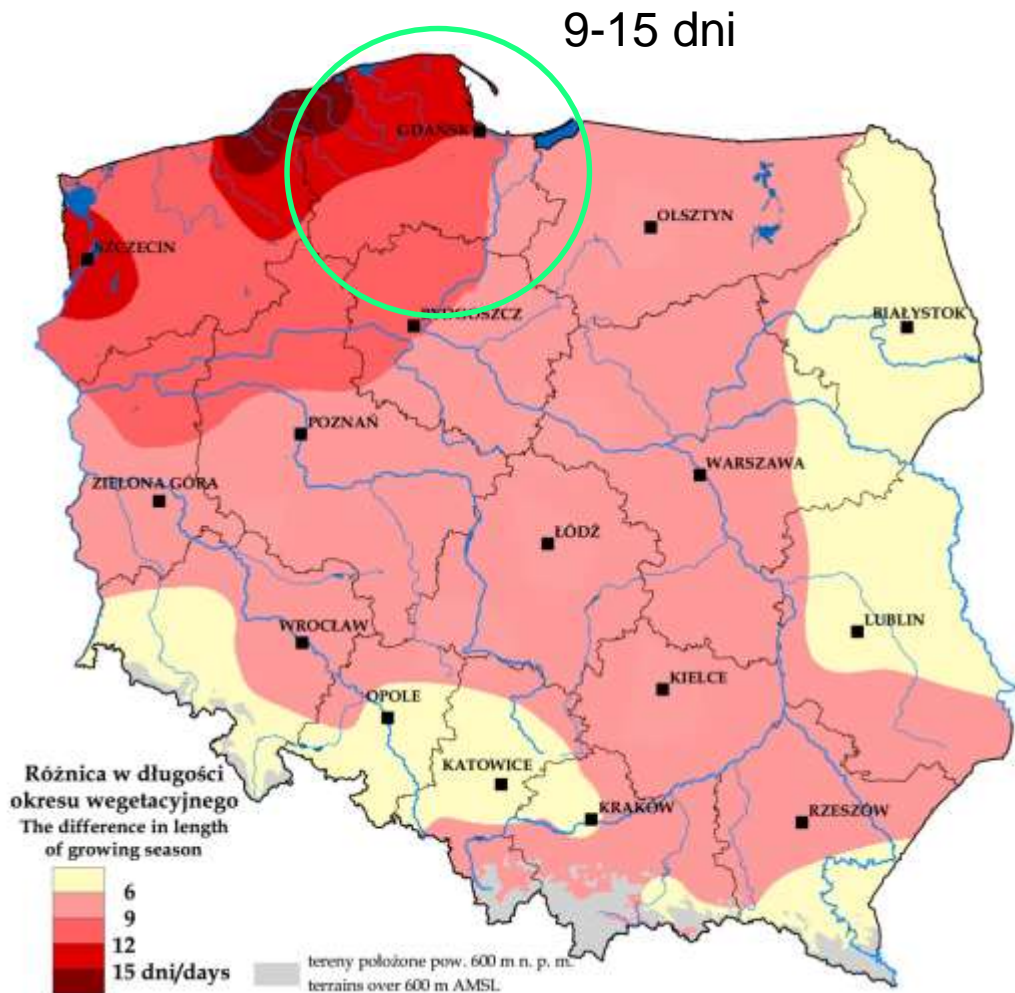
- dłuższy okres wegetacyjny,
- większe możliwości uprawy międzyplonów i poplonów ścierniskowych.

Spodziewane zmiany

terminów siewu roślin oraz prac agrotechnicznych

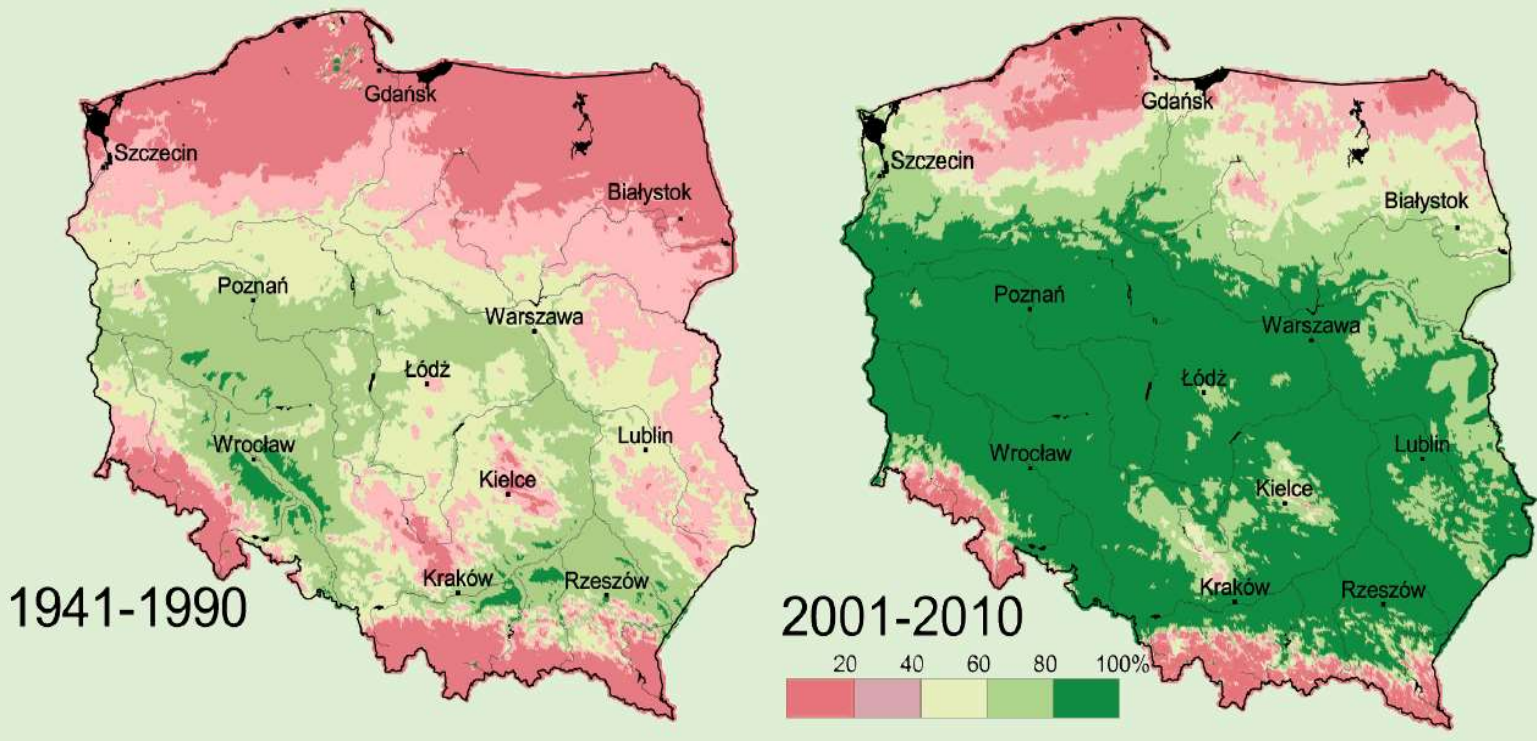
W Polsce przewiduje się, że wzrost temp. o 3-4°C umożliwi wcześniejszy siew zbóż jarych o około 3 tygodnie, żniwa będą wcześniejsze o 3-4 tygodnie.

Nie będzie ograniczeń do uprawy roślin ciepłolubnych: kukurydza, soja, słonecznik (Deputat T., 1999).

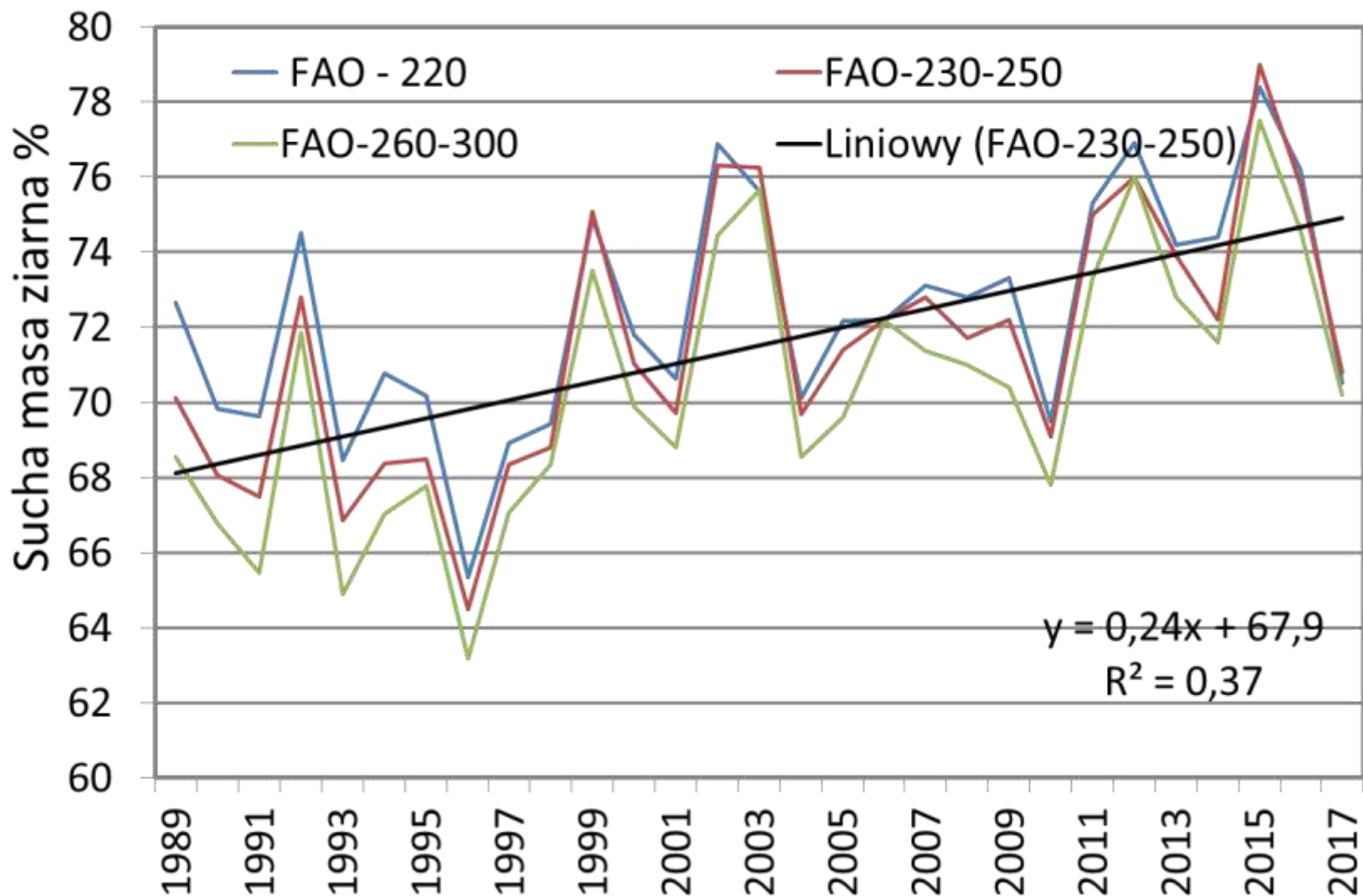
Zmiany ryzyka uprawy roślin ciepłolubnych w Polsce

Mniejsze ryzyko uprawy kukurydzy

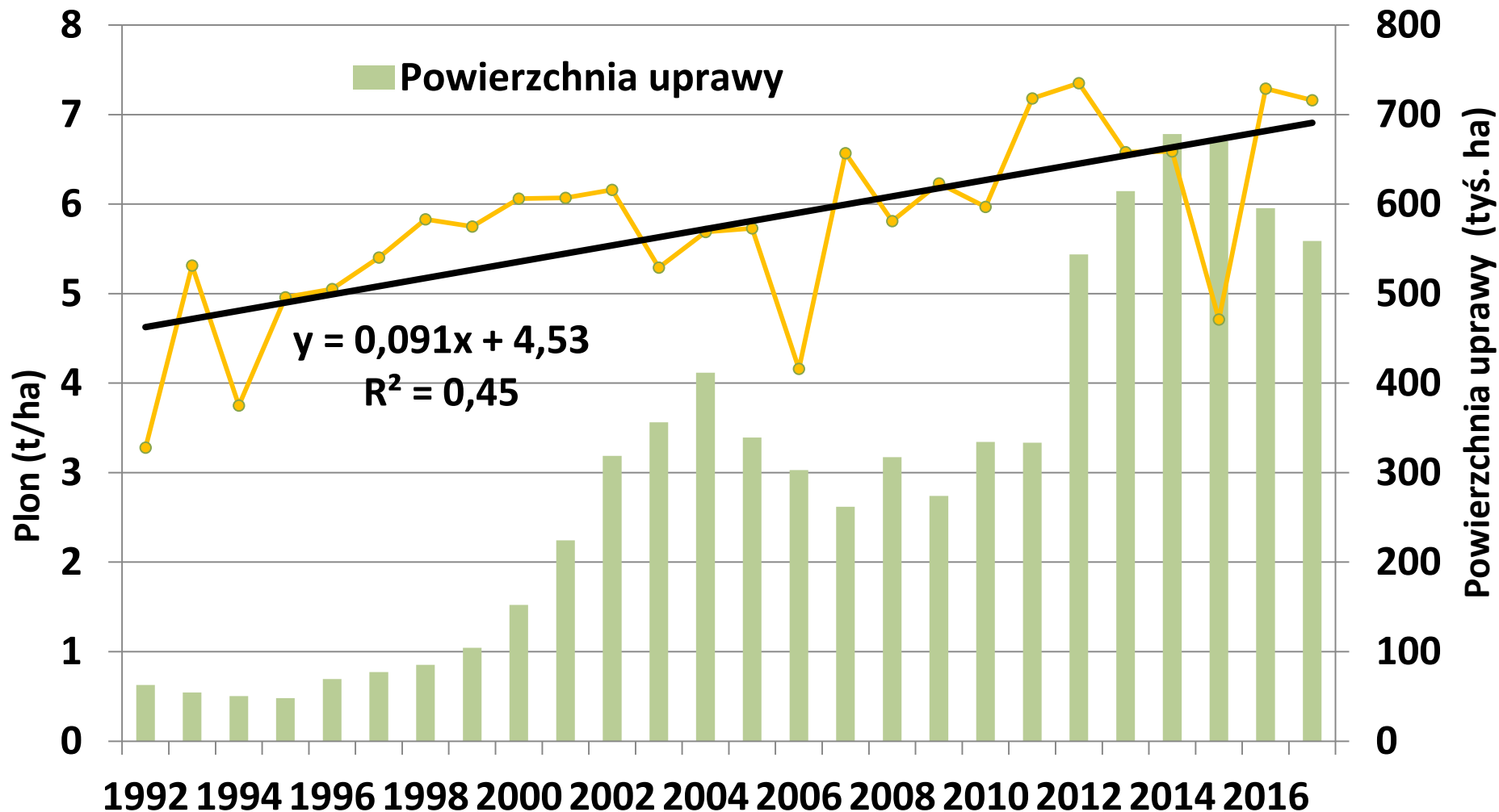

Prawdopodobieństwo dojrzewania kukurydzy średnio-późnej (FAO 270) w Polsce (źródło: Kozyra, Górski 2004).

Sucha masa ziarna kukurydzy podczas zbioru (%) w doświadczeniach COBORU

Zmiany w powierzchni uprawy kukurydzy

Efekt negatywny

- spadek plonów kukurydzy w latach suchych

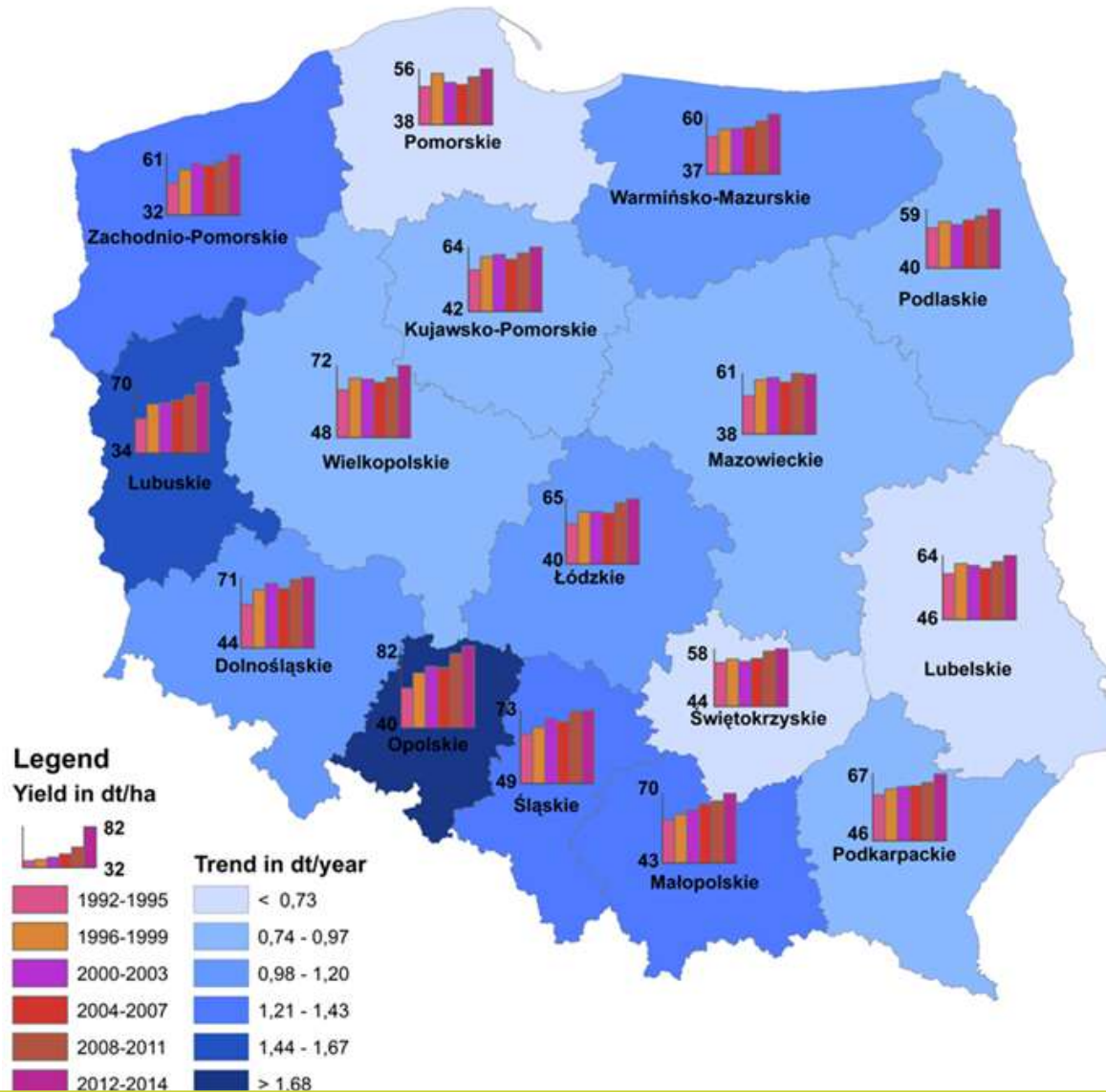
Efekt pozytywny zmian klimatu

- zwiększenie areалу uprawy kukurydzy na ziarno

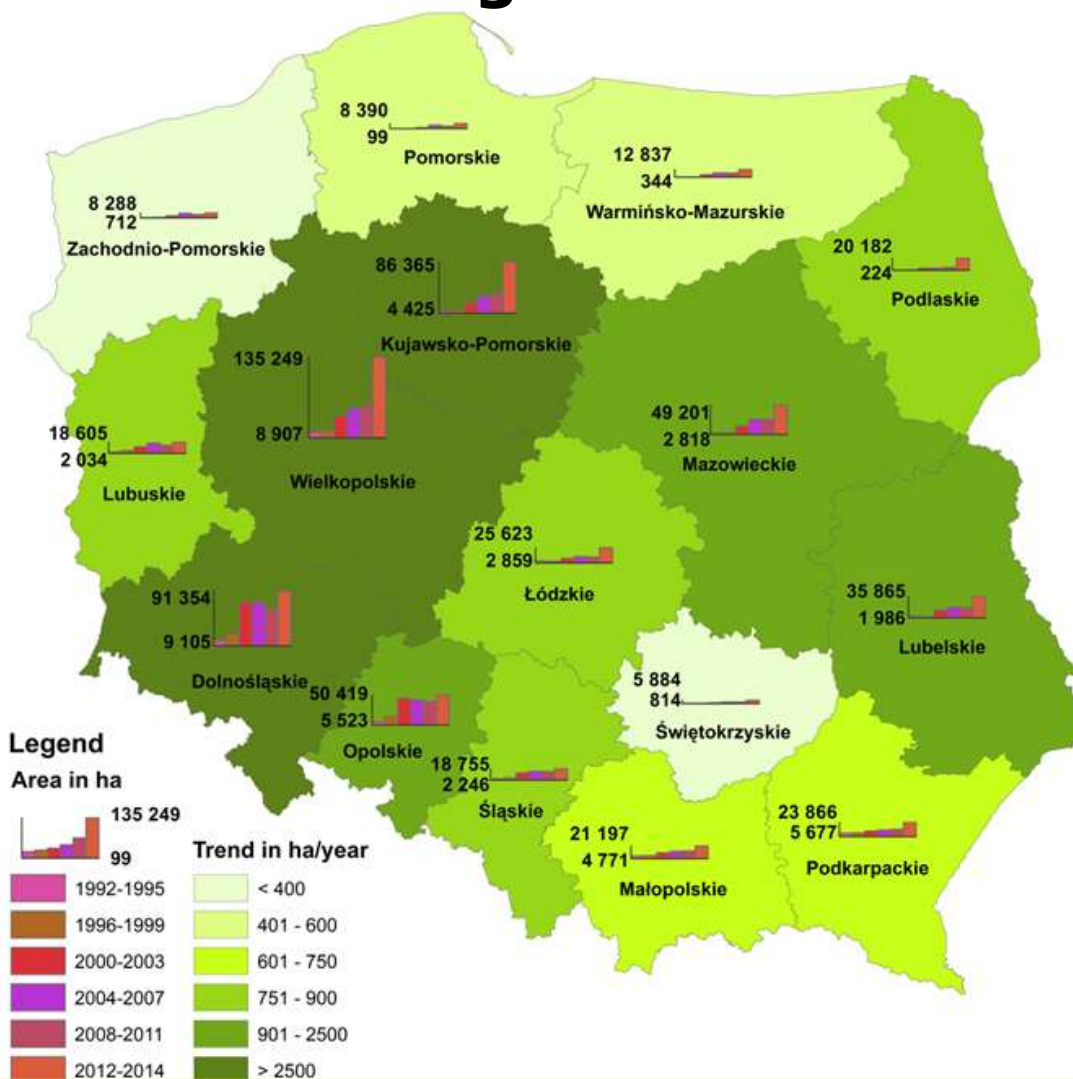
Powierzchnia uprawy kukurydzy na ziarno w Polsce (wg GUS)

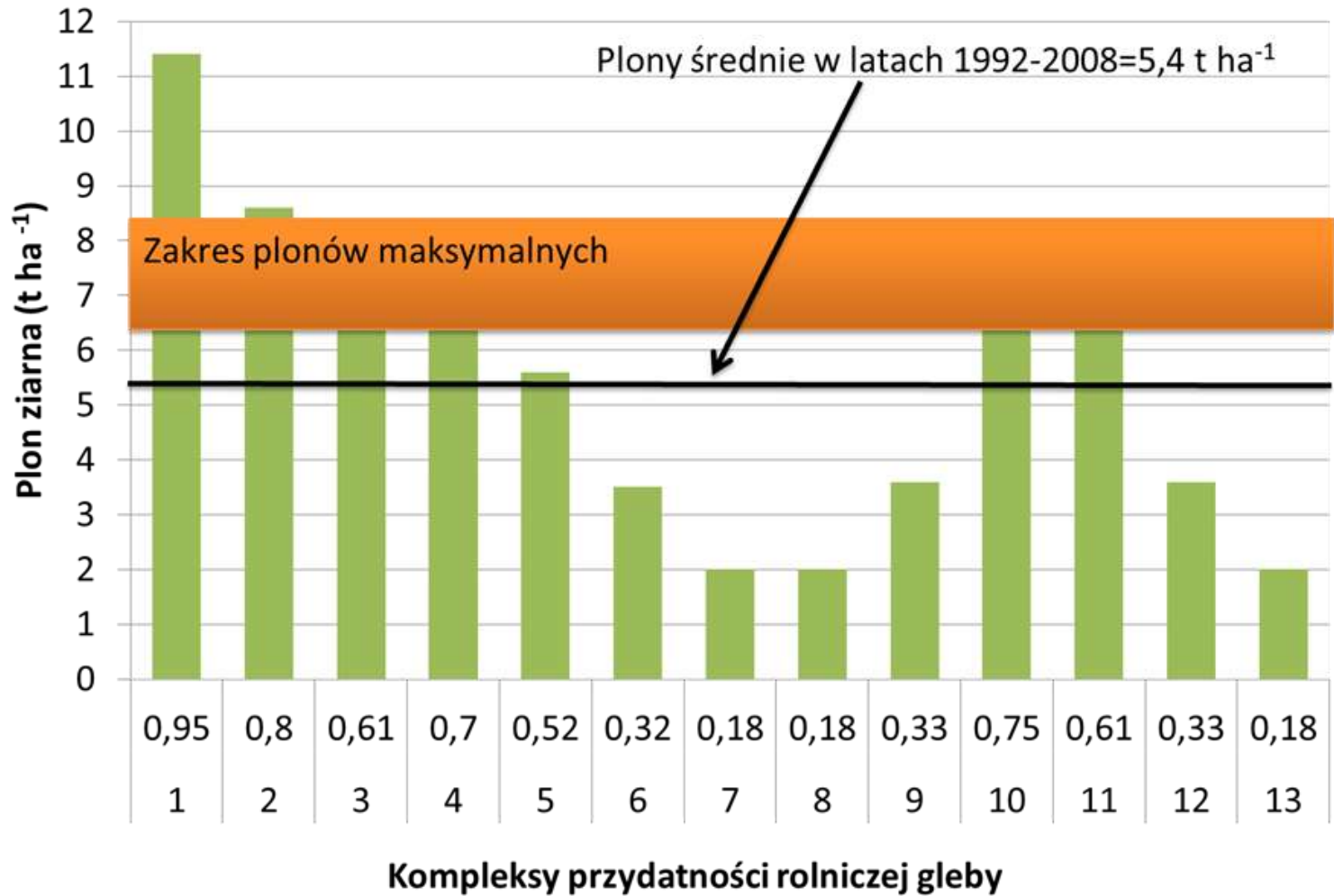
Plonowanie kukurydzy dt/ha oraz trend w latach 1992-2014 wg GUS

Powierzchnia kukurydzy uprawianej na ziarno w ha oraz trend w latach 1992-2014 wg GUS

Plony maksymalne kukurydzy na tle, jakości gleby (Grzebisz W., 2012)

Zapasy wody w różnych glebach w mm (warstwa 0-150 cm)

Gleba		Kompleks	Zasoby wody		
			PPW	WTW	WOD
B. lekka	Ps.	7/8	165	40	125
Lekka	Pgl, ps.	5/6	220	70	150
Średnia	Pgl, pś.	4	310	90	220
Ciężka	Gl, gc.	2	490	230	260
Less	Ls.	2	420	110	310

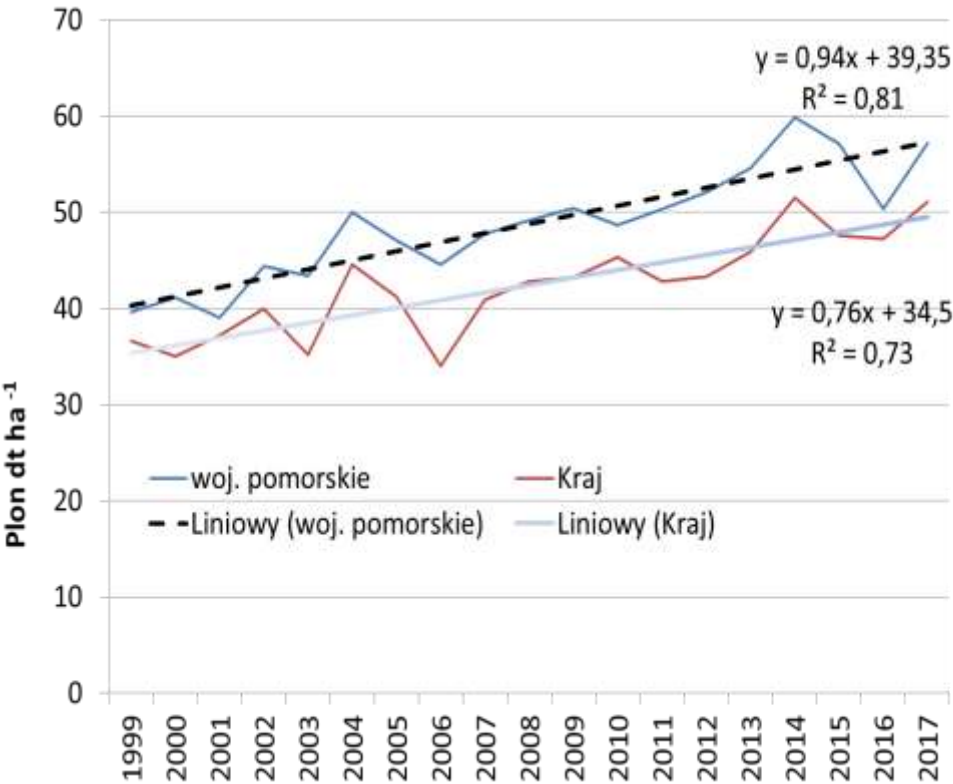
Łan w okresie letnim wyparowuje w ciągu doby 20-60 ton wody /ha (2-6 mm).

Zdolność podsiąkania wody:

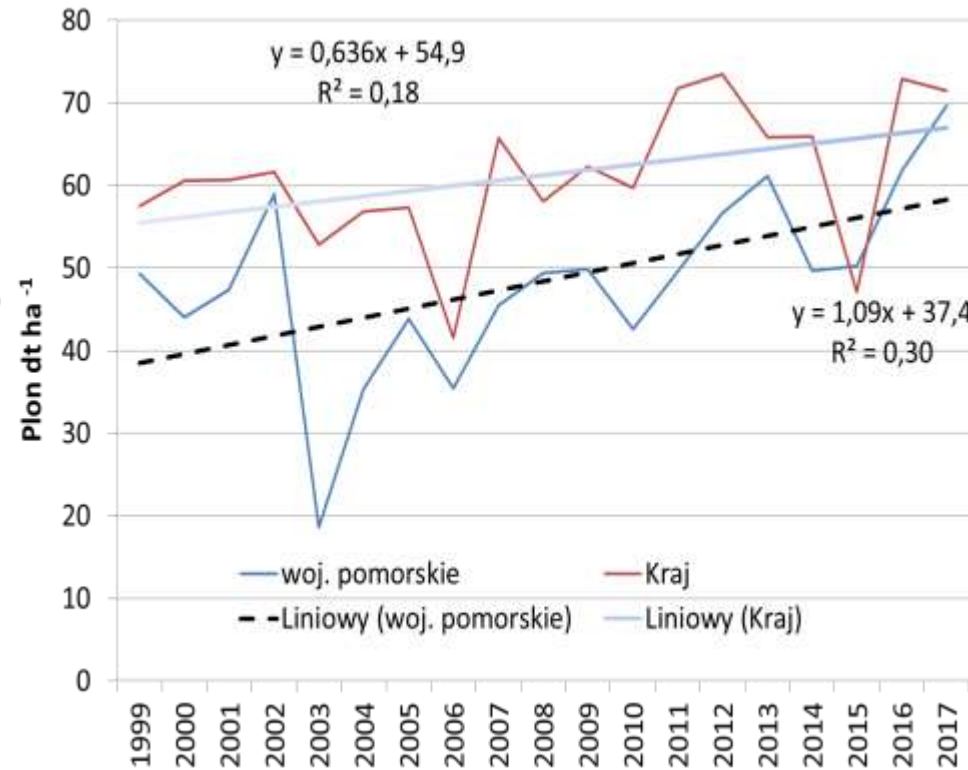
Piasek -30 cm: less-200cm

Średnie plony zbóż jarych i ozimych w latach 2008-2017(wg GUS)

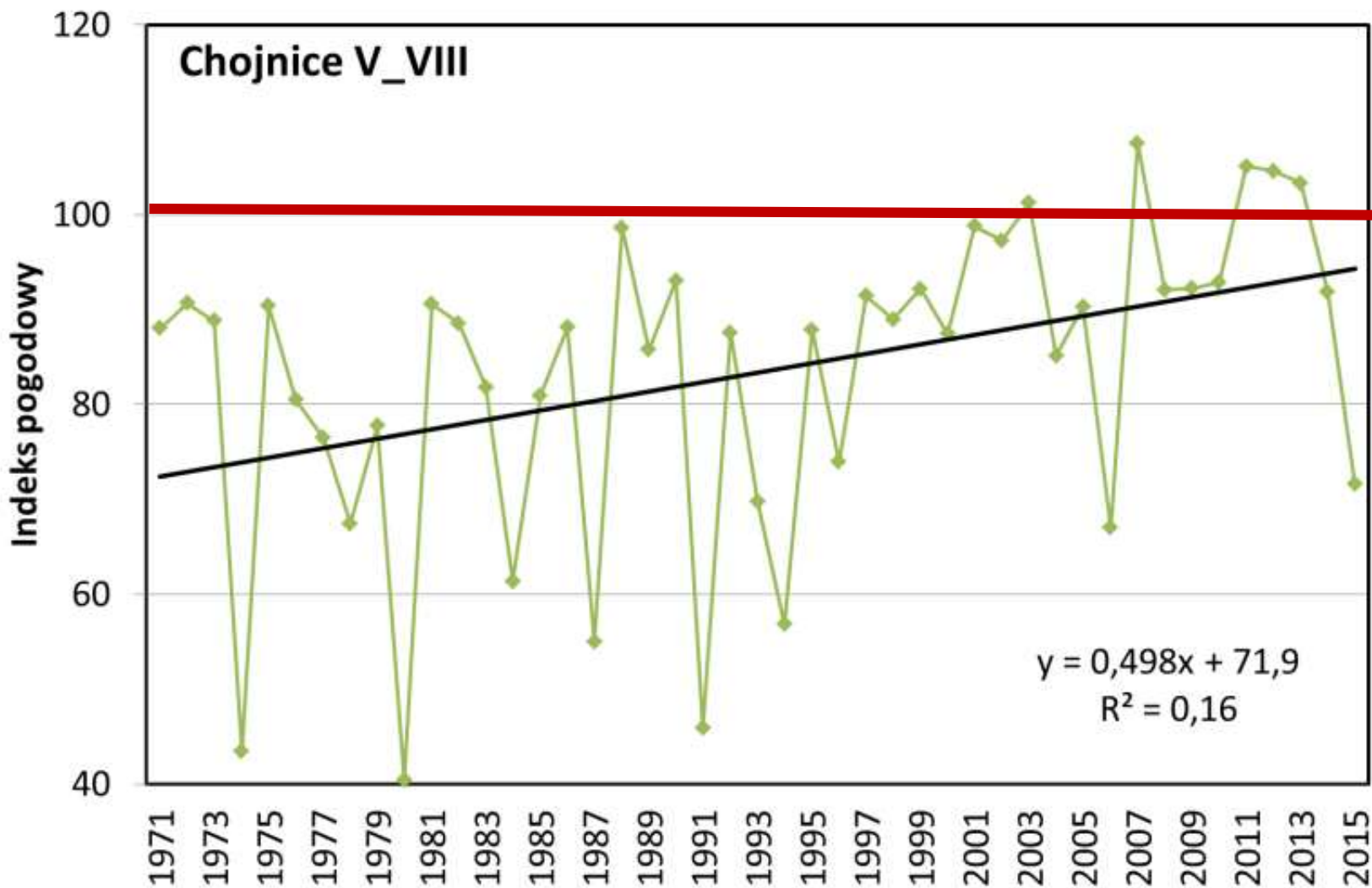
Pszenica ozima

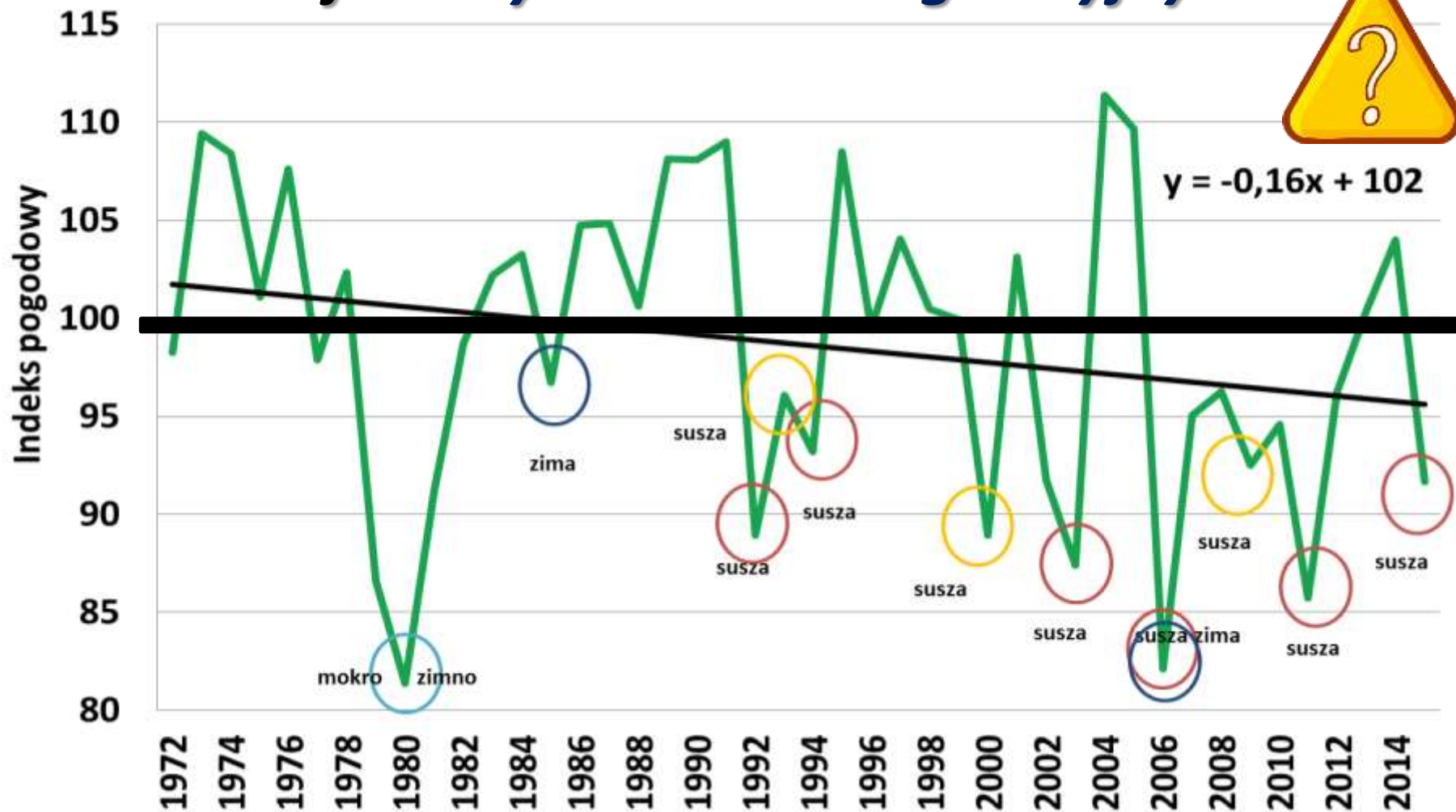
Kukurydza na ziarno

Ocena wpływu pogody na plonowanie kukurydzy na ziarno w całym okresie wegetacyjnym

Ocena wpływu pogody na plonowanie pszenicy ozimej w całym okresie wegetacyjnym

Średni indeks pogodowy pszenicy ozimej (21 stacji)

Średnie plony zbóż jarych i ozimych w latach 2008-2017(wg GUS)

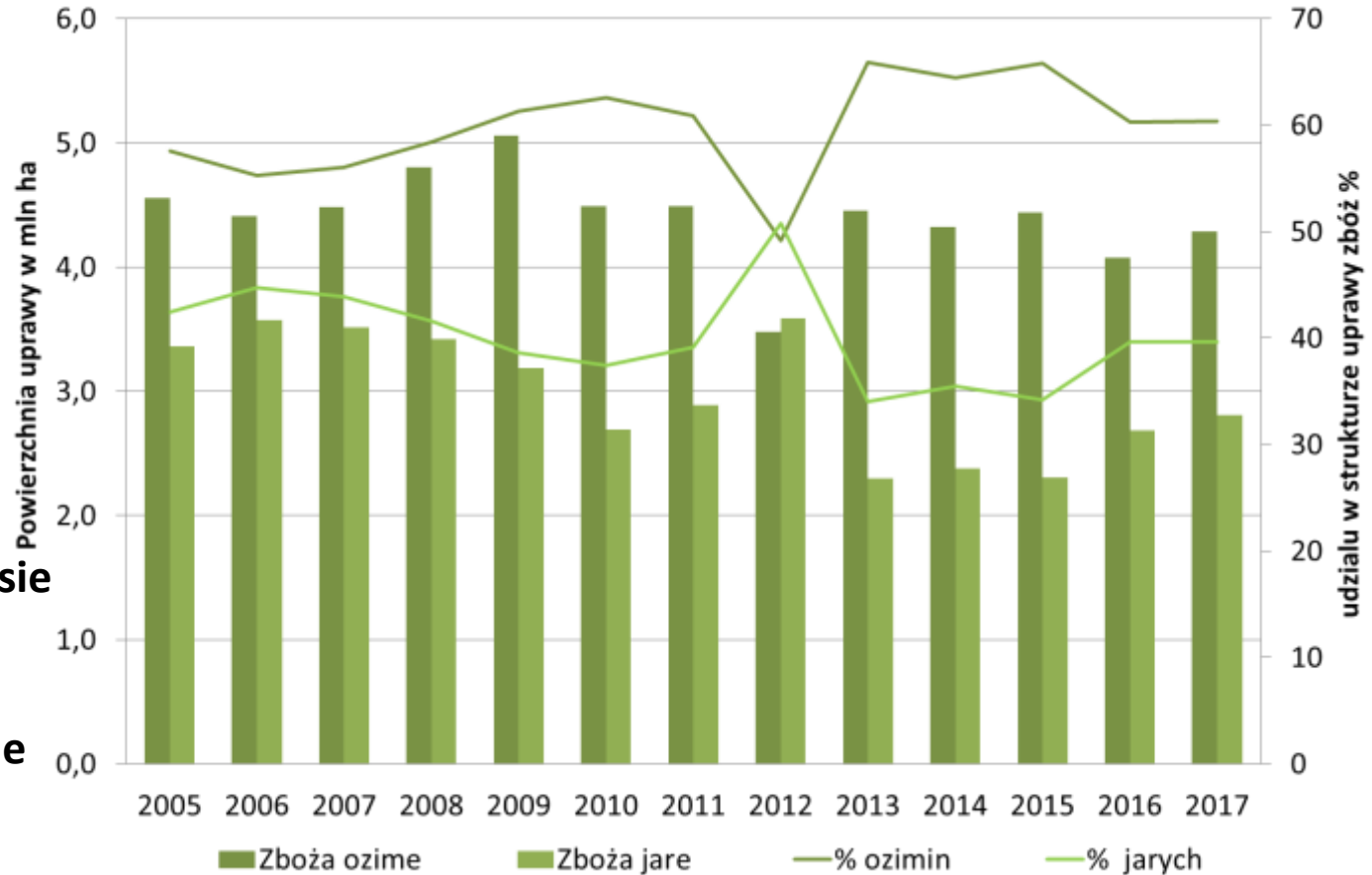
Zmiany pozytywne

- wcześniejsze
cieplejsze wiosny,
-poprawa warunki
siewu i wczesnego
etapu wzrostu zbóż
jarych.

Zmiany negatywne

-częstsze susze, w okresie
ich szybkiego wzrostu.

Prognozowane wysokie
temperatura skracają
okres gromadzenia
biomasy roślin.

Plonowanie zbóż

Potencjał plonotwórczy zbóż jarych jest mniejszy !!

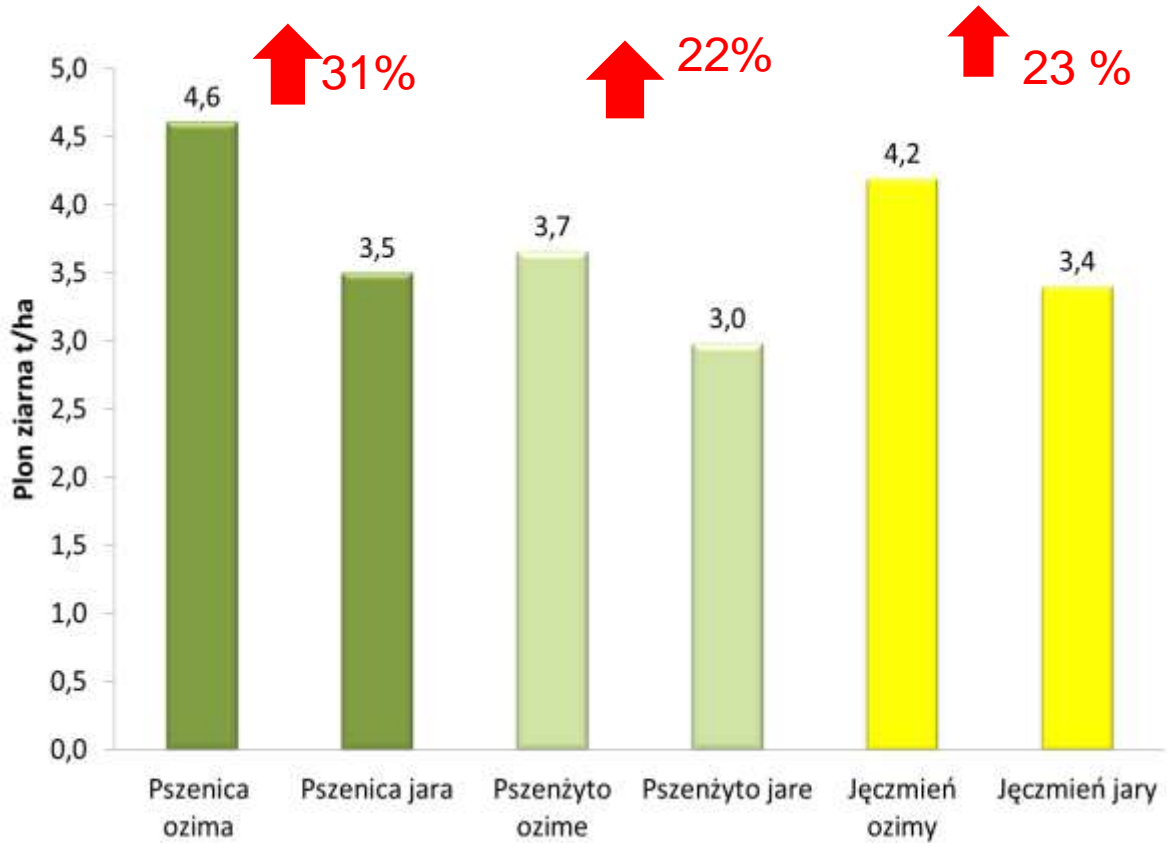
Zboża jare charakteryzują się większą wrażliwością na niedobór wody.

Zmiany pozytywne

- wcześniejsze cieplejsze wiosny,
- poprawa warunków siewu i wczesnego etapu wzrostu zbóż jarych.

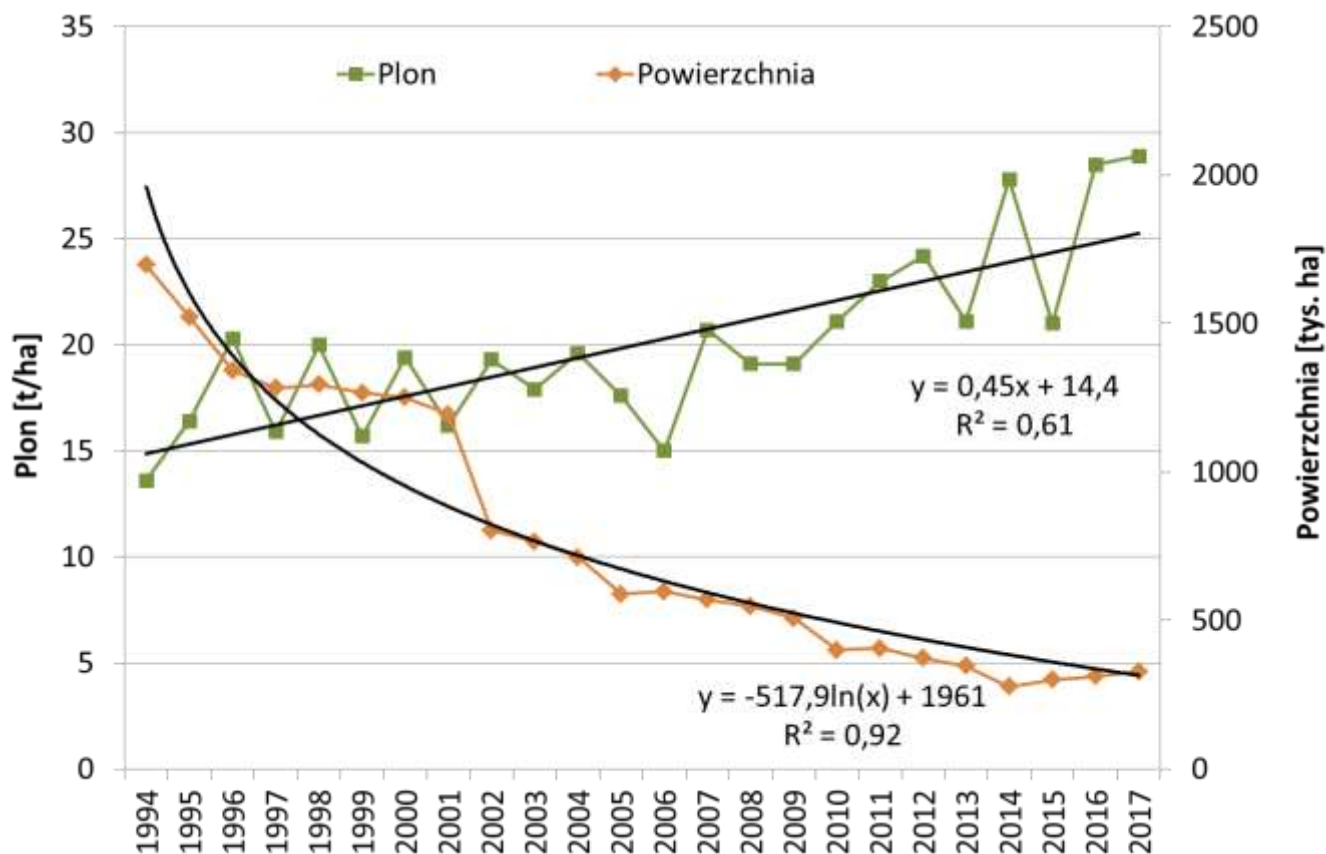
Zmiany negatywne

- częstsze susze, w okresie ich szybkiego wzrostu.
Prognozowane wysokie temperatury skracają okres gromadzenia biomasy roślin.

Średnie plony zbóż jarych i ozimych w latach 2008-2017 (wg GUS)

Plony i powierzchnia uprawy ziemniaka w latach 1994-2017 wg GUS

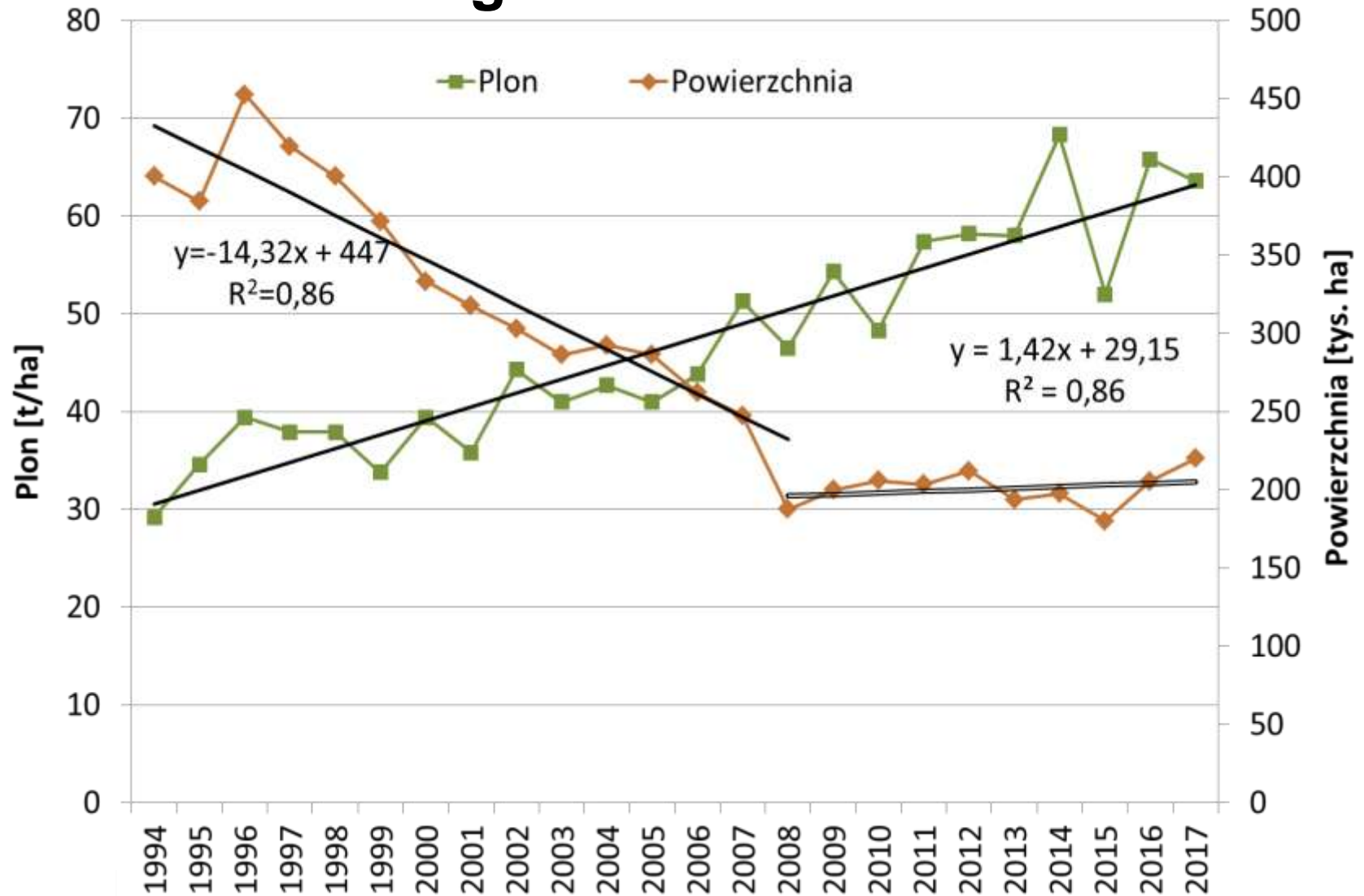
Wpływ zmian klimatu na uprawę ziemniaka

Zmiany korzystne -wcześniejsza i cieplejsza wiosna.

Zmiany niekorzystne -wysoka temperatura w sezonie wegetacyjnym oraz częstsze susze.

-konieczne stanie się nawadnianie plantacji.

Plony i powierzchnia uprawy buraka cukrowego w latach 1994-2017 wg GUS

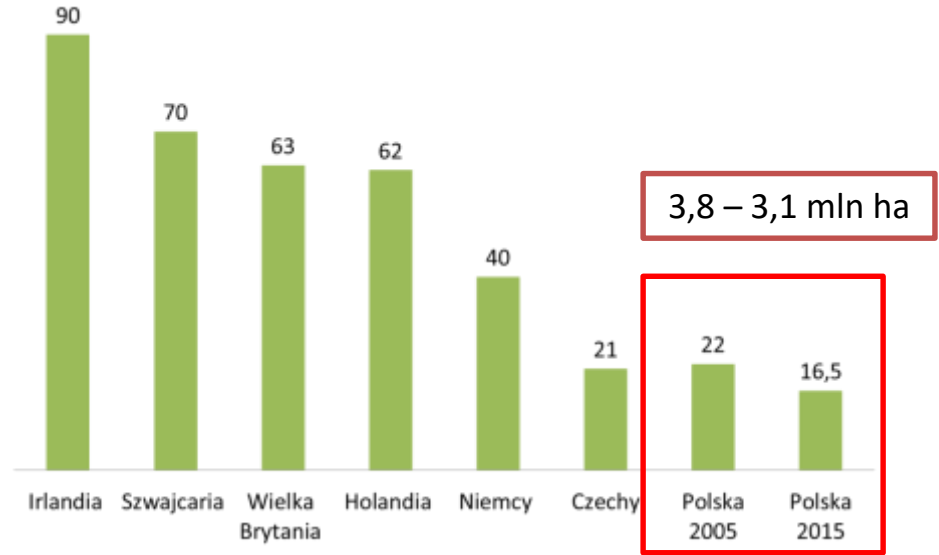
Pastwiska i łąki

Efekt negatywny zmian klimatu

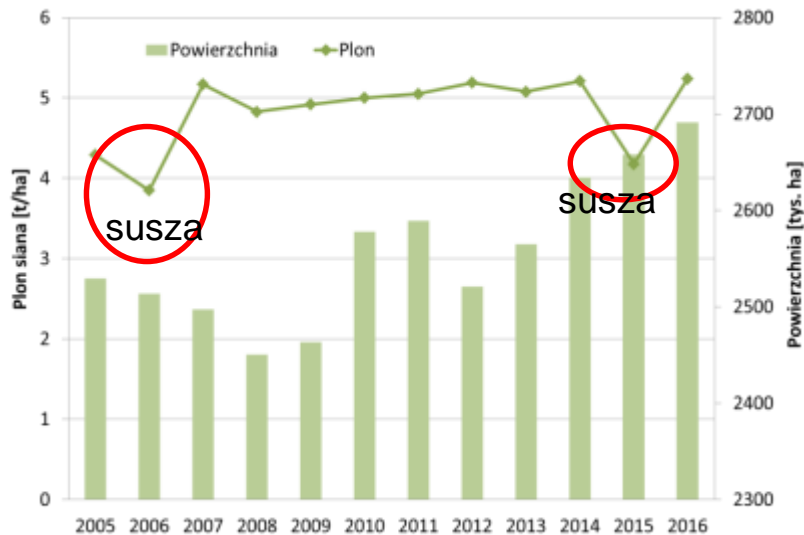
- prognozy pogarszania się bilansu wodnego w lecie może spowodować zmniejszenie produktywności łąk i pastwisk,
- trudności dosuszania siana w okresie jesiennym.

Efekt pozytywny zmian klimatu

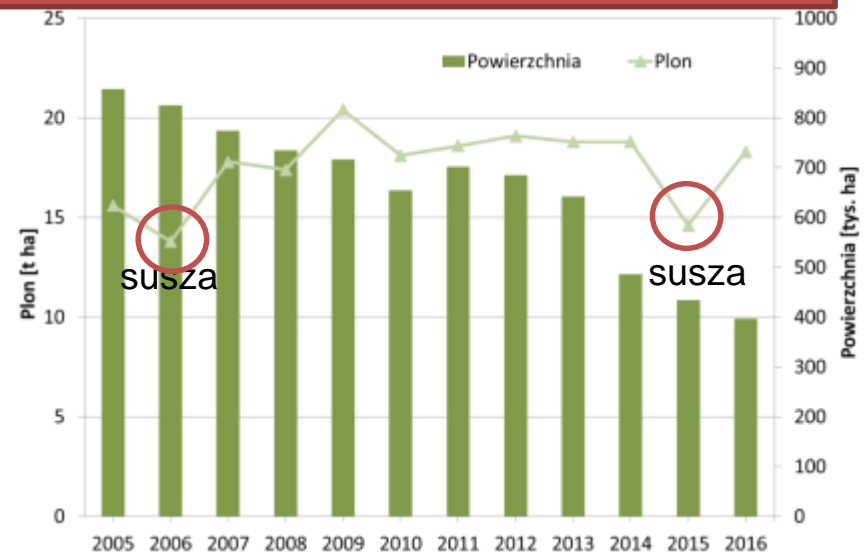
- wydłużenie okresu wegetacyjnego,
- większe plony zbiorów jesiennych .

Trwałe użytki zielone w wybranych krajach (% użytków rolnych), wg Kryszak 2005

Plony siana w Polsce w t/ha wg GUS

Powierzchnia pastwisk w Polsce w latach 2000-2008 wg GUS

Konsekwencje w ochronie roślin - choroby

- Łagodne zimy z krótko zalegającą pokrywą śnieżną
  - zmniejszają porażenie grzybem wywołującym zgorzel podstawy źdźbła.
- Wczesne wiosna z dużą wilgotnością
  - zwiększa szkodliwość choroby łamliwości źdźbła zbóż i traw.

Zgorzel podstawy źdźbła
Gaeumannomyces graminis

Łamliwość źdźbła zbóż i traw
Pseudocercospora herpotrichoides

Konsekwencje w ochronie roślin - choroby

Wpływ wzrostu temperatury - cieplej i bardziej sucho sprzyja pojawianiu się nowych chorób np.
- brunatnej plamistości liści zbóż.

Brunatna plamistość liści zbóż
Helminthosporium tritici

Konsekwencje w ochronie roślin - choroby

Obecnie obserwuje się zwiększenie szkodliwości niektórych chorób np.

- rdzy brunatnej,
- septoriozy plew,
- łamliwości źdźbła zbóż i traw.

Septorioza plew pszenicy
(*Stagonospora nodorum*)

Rdza brunatna pszenicy
(*Puccinia recondita*)

Konsekwencje w ochronie roślin - szkodniki

Łagodne zimy sprzyjają przezimowaniu populacji szkodników.

Wzrost temperatury - cieplej i sucho sprzyja rozwojowi owadów.

Pojawienie się nowych szkodników:

- stonka kukurydziana,
- słonecznica orężówka

słonecznica
orężówka

stonka kukurydziana
Diabrotica virgifera v. Le Conte

Konsekwencje w ochronie roślin - szkodniki

Większe znaczenie szkodników których szkodliwość dotychczas była mała:

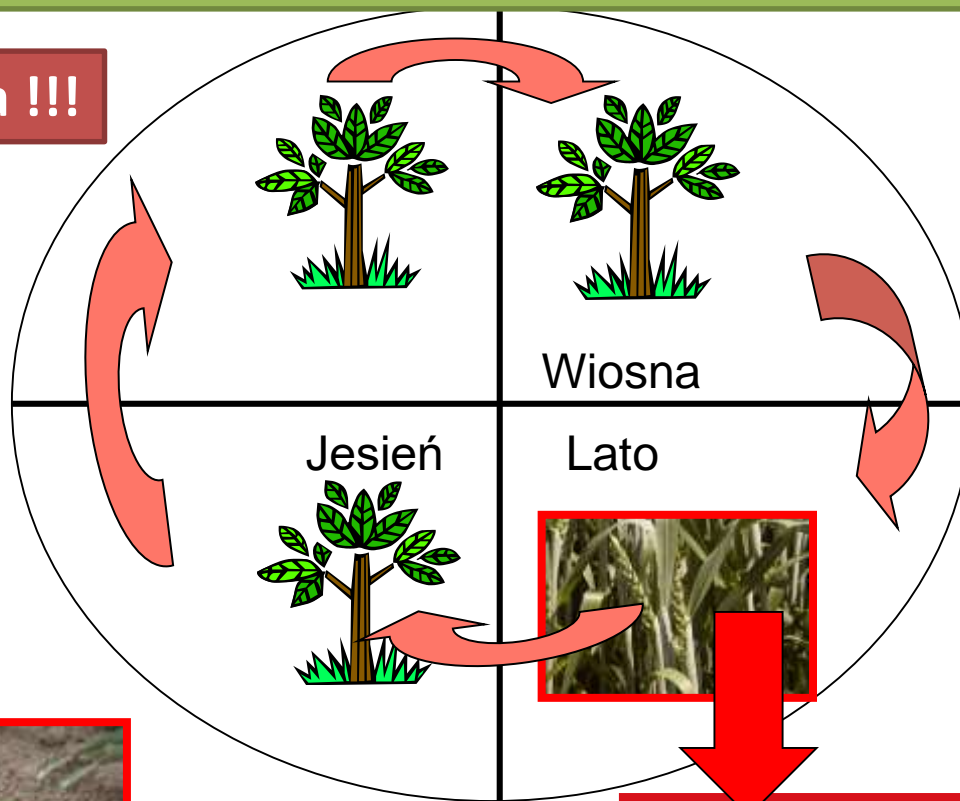
- mszyce,
- ploniarka zbożówka,
- łożka garbatek,
- śmietka ozimówka,
- niezmiarka paskowana,
- wciornastki,
- miniarki.

Konsekwencje w ochronie roślin - szkodniki

Zmiana cyklu rozwojowego mszycy czeremchowo-zbożowej (wg Ruszkowskiej M. 2006)

Nowe zagrożenia !!!

Jeżeli 3 dni ze
średnią
temperaturą
dobową >25°C

Wirusowa żółta
karłowatość
jęczmienia

Szkodniki które były i być mogą w przyszłości

Szczańca wędrowna *Locusta migratoria*

Pomnik upamiętnia zwalczanie szczańcy wędrownej, która nawiedziła tereny południowej Lubelszczyzny w 1711 roku.

„Na pamiątkę wystąpienia szczańcy wędrownej przybyłej w te okolice dnia 27 sierpnia 1859 r. Wólka - Ułan – Krasnobród – Lubnie – Szarawola – Czołomyje – Przeworsk”

Wnioski

- Analiza warunków termicznych po 2010 roku potwierdza prognozy wzrostu temperatury powietrza w Polsce.
- Głównym problemem rolnictwa w Polsce wynikającym z obserwowanych tendencji klimatycznych będą niedobory wody w okresie wiosenno-letnim jak również większa zmienność warunków meteorologicznych.
- Rolnictwo tak jak pozostałe gałęzie gospodarki musi wdrażać działania ograniczające globalny efekt cieplarniany jak również na bieżąco dostosowywać się do nowych warunków agroklimatycznych

Dziękuję za uwagę